

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรคือ ข้าราชการครู ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2537 จำนวน 1,133 คน และผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 4 จำนวน 5 คน

กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2537 ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากร คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ที่ค่าความคาดเคลื่อน 0.05 คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 296 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างประชากร

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 เป็นแบบให้เลือกตอบ(Check - list)และปลายเปิด

ขั้นตอนที่ 2 ช้้นนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดจำนวน 5 คน และผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 30 คน รวมเป็น 35 คน

แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์เป็นบางส่วน และนำไปส่งด้วยตนเอง หลังจากนั้นอีก 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองเป็นบางส่วน และให้ส่งคืนทางไปรษณีย์เป็นบางส่วน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด และผู้บริหารโรงเรียนด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ใช้วิธีการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละแล้วเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ใช้วิธีแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละและเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย และเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 1 ใช้วิธีแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตาราง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้าราชการครู เป็นเพศหญิงมากกว่า เพศชาย มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปีมากที่สุด รองลงมาคืออายุต่ำกว่า 31 ปี และน้อยที่สุดคือผู้มีอายุ 51 - 60 ปี

วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาโท และน้อยที่สุด คือ ปริญญาเอก

ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งเป็นอาจารย์ 2 มากที่สุด รองลงมาคือตำแหน่งอาจารย์ 1 น้อยที่สุดคือตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 - 5 ปีมากที่สุด และ 11 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ปัญหาและสาเหตุของปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4

จากการวิจัยพบว่า งานที่ผู้ตอบแบบสอบถามเกินกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าเป็นปัญหาทั้งหมดยกเว้นงานการใช้ตารางสอนซึ่งเห็นว่าไม่มีปัญหา

ผู้ตอบแบบสอบถามระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหาของงานต่าง ๆ ไว้ ที่มีความถี่สูงสุดของแต่ละงาน ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดระบบการวางแผนงานวิชาการมีปัญหา คือ แนวปฏิบัติในการวางแผนงานวิชาการไม่ชัดเจน สาเหตุของปัญหานี้คือ โรงเรียนไม่มีนโยบายเรื่องการวางแผนที่ชัดเจน และไม่มีการจัดทำเอกสารคู่มือครู เพื่อชี้แจงแนวปฏิบัติ
2. การวางแผนงานวิชาการเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามแผนงานวิชาการ มีปัญหา คือ ขาดความร่วมมือจากครูในการดำเนินงานตามโครงการ สาเหตุของปัญหานี้คือ ครูมีภาระหน้าที่มากเกินไป
3. การจัดแผนการเรียน เกี่ยวกับ การจัดแผนการเรียน มีปัญหา คือ แผนการเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชน สาเหตุของปัญหานี้คือ บุคลากรไม่พอจึงต้องจัดแผนการเรียนตามความรู้ความสามารถของบุคลากรที่มี
4. การจัดแผนการเรียนเกี่ยวกับการใช้แผนการเรียน มีปัญหา คือ ครูไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนตามแผน สาเหตุของปัญหานี้คือ ครูขาดในบางหมวดวิชา แต่เกินในบางหมวดวิชา
5. การจัดตารางการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดตารางสอน มีปัญหา คือ การจัดช่วงเวลาเรียนไม่เหมาะสมกับลักษณะวิชา สาเหตุของปัญหานี้คือ ครูต้องสอนหลายวิชาและหลายระดับชั้น
6. การจัดตารางการเรียนการสอน เกี่ยวกับการใช้ตารางสอนไม่มีปัญหา

7. การจัดครูเข้าสอนเกี่ยวกับการจัดครูสอนประจำรายวิชา มีปัญหาคือ ไม่สามารถจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามวุฒิและประสบการณ์ สาเหตุของปัญหานี้คือ ครูขาดในบางหมวดวิชา แต่เกินในบางหมวดวิชา

8. การจัดครูเข้าสอนเกี่ยวกับการจัดสอนแทน มีปัญหาคือการจัดครูเข้าสอนแทนครูที่ไม่ได้มาปฏิบัติราชการ สาเหตุของปัญหานี้ คือ ครูมีคาบสอนมากอยู่แล้ว จึงไม่สามารถจัดคาบสอนแทน

9. การพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับการใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ และ นวัตกรรมทางการศึกษา ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา มีปัญหาคือ ขาดการสนับสนุน และส่งเสริมจากฝ่ายบริหารให้ใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ และใช้นวัตกรรมทางการศึกษา สาเหตุของปัญหานี้ คือ ครูเคยชินกับการสอนแบบเก่า จึงไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และอีกหนึ่งปัญหา คือ ขาดการนิเทศการสอนแบบต่าง ๆ และการบริหารจัดการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา สาเหตุของปัญหานี้คือ ไม่มีการกำหนดแผนและโครงการที่จะนิเทศการสอนแบบต่าง ๆ และการบริหารจัดการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา

10. การพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริการแนะแนวศึกษาต่อและอาชีพ มีปัญหาคือการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเพื่อประโยชน์ต่อการแนะแนวยังไม่ดีพอสาเหตุของปัญหานี้คือ ครูแนะแนวมีงานสอนมาก

11. การจัดการเรียนการสอน มีปัญหาคือ ครูไม่ได้จัดทำแผนการสอน สาเหตุของปัญหานี้คือ ครูมีงานสอนหลายวิชา ไม่สามารถจัดทำได้ทัน

12. การพัฒนาครูทางด้านวิชาการมีปัญหาคือ ขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูค้นคว้า วิจัย และผลิตเอกสารทางวิชาการ สาเหตุของปัญหานี้คือ ครูมีภาระหน้าที่มาก

13. การจัดกิจกรรมนักเรียน มีปัญหาคือ โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมให้หลากหลาย ทั้งกิจกรรมตามระเบียบฯ และกิจกรรมอิสระ สาเหตุของปัญหานี้คือ ครูไม่พอ และครูขาดทักษะและความรู้ในการจัดกิจกรรม

14. การวัดและประเมินผลการเรียนเกี่ยวกับการ ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียน มีปัญหา คือแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนยังไม่ชัดเจนสาเหตุของปัญหานี้คือ ขาดบุคลากรทำหน้าที่โดยตรง

15. การวัดและประเมินผลการเรียนเกี่ยวกับการสร้างและ ปรับปรุงเครื่องมือวัดผลมีปัญหา คือ การวิเคราะห์ข้อสอบและจัดทำคลังข้อสอบ สาเหตุของปัญหานี้คือ ครูมีงานสอนหลายวิชา จึงไม่มีเวลาวิเคราะห์ข้อสอบ

16. งานทะเบียนวัดผลมีปัญหาคือ หลักฐานงานทะเบียนไม่เป็นปัจจุบันสาเหตุของปัญหานี้คือ เจ้าหน้าที่ทะเบียนมีหน้าที่ในการสอนมาก จึงทำไม่ทัน

17. การประเมินผลงานวิชาการ มีปัญหาคือ การประเมินผลงานวิชาการ ไม่เป็นไปโดยสม่ำเสมอ สาเหตุของปัญหานี้คือ ไม่ได้กำหนดการประเมินไว้อย่างเป็นทางการ

สรุปผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน และผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ส่วนใหญ่เพศชาย มีเพศหญิงเพียง 1 คน ผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปีมากที่สุด รองลงมาคือช่วง 51 - 60 ปี และน้อยที่สุด 31 - 40 ปี

วุฒิการศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์ ปริญญาตรี มากที่สุด รองลงมาคือ ปริญญาโท อาวุธราช การตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไปมากที่สุด 11 - 15 ปี น้อยที่สุด 10ปี และต่ำกว่าไม่มีเลย

ผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นอาจารย์ใหญ่มากที่สุด รองลงมาคือผู้อำนวยการโรงเรียน และน้อยที่สุดคือ ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ระยะเวลาดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 1 - 5 ปีมากที่สุด รองลงมาคือ 6 - 10 ปี น้อยที่สุดคือ 11 - 15 ปี ส่วนระยะ 16 ปีขึ้นไปไม่มีเลย

ตอนที่ 2 แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดเกี่ยวกับ แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่คล้ายคลึงกัน สรุปแนวทางการแก้ปัญหาได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านการวางแผนงานวิชาการ มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ จัดระบบการวางแผน และเป้าหมายงานให้ชัดเจน คณะกรรมการบริหารโรงเรียนกำหนดนโยบาย ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (Team work) และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องการวางแผน

2. ปัญหาด้านการจัดแผนการเรียน มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ การจัดการเรียนการสอนแบบหมุนเวียน ปรับปรุงอาคารเรียนที่มีอยู่ให้ใช้ได้เหมาะสมกับแผนการเรียน พัฒนาครูให้สามารถสอนได้หลายวิชา พยายามลดภาระของครู โดยให้เน้นความสำคัญของการสอนมากที่สุด การจัดแผนการเรียนยึดหลัก สนองหลักสูตรและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการเรียน เปิดวิชาเลือกให้หลากหลาย ควบคุมความถนัดของนักเรียนก่อนเลือกแผนการเรียน และให้คณะกรรมการฝ่ายวิชาการติดตามประเมินแผนการเรียน เพื่อการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ

3. ปัญหาด้านการจัดตารางการเรียนการสอน มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ จัดประชุมหัวหน้าหมวดวิชาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดการประสานงาน จัดวิชาเลือกให้เหมาะสมกับเวลา ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ สอนซ่อมเสริมนอกเวลาเรียนปกติ ใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยในการสอนซ่อมเสริม ใช้บริการห้องสมุดในการสอนซ่อมเสริม

4. ปัญหาด้านการจัดครูเข้าสอน มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ พัฒนาครูให้สามารถสอนได้หลายวิชา วิเคราะห์งาน และพยายามลดภาระที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู ส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการสอน จัดลูกจ้างชั่วคราว คณะกรรมการฝ่ายวิชาการกำหนดแนวทางหรือเกณฑ์ในการสอนแทน ส่งเสริมให้ครูจัดทำผลงานทางวิชาการ

5. ปัญหาด้านการพัฒนาการเรียนการสอน มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือจัดให้มีการนิเทศภายใน ผูกอบรมและศึกษาดูงาน จัดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และแข่งให้ทราบทั่วกัน โดยให้ สจจ. ดำเนินการ จัดให้มีวิทยากรจากภายนอกมาสาธิตการสอน จัดหาคู่มือเอกสารการสอนไว้ที่ศูนย์วิชาการของโรงเรียน มอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชาควบคุม ติดตามการสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์รายวิชา

6. ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำแผนการสอนก่อนเปิดภาคเรียน ฝ่ายบริหารควรตรวจแผนการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ เชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาช่วยสอน โดยให้เกียรติยกย่อง ชมเชย และค่าตอบแทน แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน

7. ปัญหาด้านการพัฒนาครูทางด้านวิชาการ มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้ครูไปผึกอบรม ประชุมสัมมนา หรือศึกษาดูงาน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้า หรือสร้างผลงานทางวิชาการ หรือศึกษาต่อ

8. ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับสถานที่และอุปกรณ์ที่มีอยู่ จัดกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มกับโรงเรียนใกล้เคียง เชิญวิทยากรที่มีความรู้มาร่วมจัดกิจกรรมกับนักเรียนหรือเป็นที่ปรึกษา

9. ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียน มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบงานโดยตรง แล้วผึกอบรม และให้ศึกษาระเบียบ แนวปฏิบัติให้ชัดเจน ให้ครูทำการวิเคราะห์ข้อสอบ โดยเฉพาะวิชาหลัก แล้วจัดทำคลังข้อสอบ จัดหาเทคโนโลยี ยานวยความสะดวกในการวัดและประเมินผลการเรียน และวิเคราะห์ข้อสอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

10. ปัญหาด้านงานทะเบียนวัดผล มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ ฝ่ายวิชาการควรดูแลตรวจสอบหลักฐานงานทะเบียนวัดผลอย่างสม่ำเสมอ ให้มีคณะทำงานด้านงานทะเบียนวัดผล กำหนดโทษสำหรับผู้ส่งหลักฐานผลการสอบให้งานทะเบียนวัดผลล่าช้า

11. ปัญหาด้านการประเมินผลงานวิชาการ มีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ ให้ สจจ. กำหนดให้โรงเรียนต่าง ๆ ส่งผลการประเมินผลงานวิชาการทุกภาคเรียน ให้มีการวางแผนกำหนดการประเมินผลงานที่แน่นอน ชัดเจน จัดทำเครื่องมือประเมินให้ใช้ได้ง่ายและสะดวก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 มีประเด็นที่สำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาด้านการวางแผนงานวิชาการ

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าเป็นปัญหาคือ ขาดการวางแผนงานวิชาการ, แนวปฏิบัติในการวางแผนงานไม่ชัดเจน, แผนงานและโครงการไม่สอดคล้องกับสภาพและปัญหาของโรงเรียน, ขาดความร่วมมือจากครูในการดำเนินงานตามโครงการ, ขาดงบประมาณสนับสนุนโครงการ และขาดการประชุมวางแผนร่วมกัน

จะเห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นสอดคล้องกัน กล่าวคือ โรงเรียนที่ขาดการประชุมวางแผนร่วมกัน ก็จะขาดความร่วมมือจากครูในการดำเนินงาน และแสดงให้เห็นว่า แนวปฏิบัติในการวางแผนงานไม่ชัดเจน แผนที่ได้ก็จะไม่สอดคล้องกับสภาพและปัญหาของโรงเรียน

ถ้าหากพิจารณาที่สาเหตุของปัญหาต่าง ๆ พบว่า สาเหตุที่สำคัญ มีความถี่สูงสุดคือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่มีความรู้เรื่องการวางแผน, โรงเรียนไม่มีนโยบายเรื่องการวางแผนที่ชัดเจน และไม่มีการจัดทำเอกสาร คู่มือครู เพื่อชี้แจงแนวปฏิบัติ, ไม่มีการศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียน และครูมีภาระหน้าที่มากเกินไป จะเห็นได้ว่ากรณีที่โรงเรียนไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องการวางแผนย่อมทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมาเป็นลูกโซ่ ดังนั้น หากโรงเรียนได้กำหนดให้ชัดเจนว่า แผนงานเป็นเรื่องสำคัญอย่างขี้ที่จะต้องจัดทำ และกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ความรู้แก่บุคลากร แล้ว การดำเนินงานตามแผนก็จะราบรื่น ได้ผลงานใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในทางปฏิบัติโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทุกโรง จะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานในโรงเรียนทุกด้าน ซึ่งการจัดทำแผนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นมากในการบริหาร เพราะแผนงานคือ กระบวนการขั้นหนึ่งในการบริหารงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ (มาลัย หุวะนันท, 2532 อ้างถึงใน จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า, 2534) จึงเชื่อได้ว่า ในความเป็นจริงโรงเรียนทุกโรงต้องมีการวางแผนงานวิชาการ แต่การระบุนปัญหาในการวิจัยครั้งนี้เกิดจากครูผู้สอนเป็นส่วนใหญ่เห็นว่า ขาดการวางแผนงานวิชาการ ขาดการประชุมร่วมกัน แนวปฏิบัติไม่ชัดเจนเป็นต้น ย่อมแสดงว่า การวางแผนเกิดจากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายวิชาการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผิดหลักการวางแผน ดังที่ ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) กล่าวไว้ว่า การวางแผนงานวิชาการ ควรทำอย่างเป็นกระบวนการ และมีขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (2522) การวางแผนต้องประชุมครูทางวิชาการก่อน

เปิดภาคเรียนทุกปี จากการประชุมได้เริ่มทำแผนปฏิบัติงาน ทำปฏิทินโรงเรียน ให้กรรมการบริหารโรงเรียนช่วยพิจารณาตัดสินใจแผนงานของโรงเรียน เมื่อตกลงอย่างไรแล้วก็ต้องปฏิบัติงานตามแผนนั้นอย่างเคร่งครัด

สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอไว้ คือ จัดระบบการวางแผนและมอบหมายงานให้ชัดเจน ให้ความรู้โดยฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีคณะกรรมการบริหารกำหนดนโยบาย ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนมากที่สุด ให้มีการศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียน ฯลฯ เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนของ แมสซี และคักลาส (Massie and Donglas,1981 อ้างใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์,2535) ดังนี้ คือ กำหนดเป้าหมายของการทำงานของสถานศึกษา มีคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของการทำงาน การค้นหาโอกาสและการพิจารณาถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น การมีข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ การแปลโอกาสให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เลือกแนวทางที่ดีที่สุด แบ่งงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ และตรวจสอบประเมินผลงานที่เกิดขึ้น

2.ปัญหาด้านการจัดแผนการเรียน

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่า ปัญหาคือ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนหรือผู้ปกครองหรือชุมชนเพื่อประกอบการพิจารณา การจัดแผนการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ,ขาดข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาและอาชีพอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาจัดแผนการเรียนให้สอดคล้องกับการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ,แผนการเรียนไม่สนองหลักการหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร, แผนการเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชน,อาคารสถานที่ไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนตามแผน,ครูไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนตามแผน วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนตามแผน,นักเรียนไม่มีความถนัดใน การเรียนตามแผนการเรียนที่เลือกเรียน,แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบไม่เพียงพอ ขาดการประเมินผล ติดตามและปรับปรุงแผนการเรียน หากพิจารณาปัญหาโดยละเอียด พบว่า ปัญหาคือความขาดแคลนทรัพยากร ขาดข้อมูลสารสนเทศ และขาดการติดตามประเมินผล ซึ่งการขาดแคลนทรัพยากรเป็นปัญหาระดับกรมที่จะต้องดูแล และเป็นปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่จะต้องประสบ เนื่องจากงบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรเพื่อการจัดการศึกษายังไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาขาดแคลนข้อมูล และ ขาดการติดตามประเมินผล เป็นปัญหาทางการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งถือว่าอยู่ใน ความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน

หากพิจารณาที่สาเหตุของปัญหาต่าง ๆ พบว่าสาเหตุที่สำคัญมีความถี่สูงสุดคือ ไม่มีบุคลากรที่ทำหน้าที่สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล,โรงเรียนมีครูสอนไม่พอจึงต้องจัด แผนการเรียนตาม

ความถนัดของครูที่มีอยู่,ซึ่งสรุปได้ว่าสาเหตุของปัญหาคือขาดคน (Man) ซึ่งเป็นทรัพยากรการบริหารที่สำคัญยิ่ง เมื่อขาดทรัพยากรด้าน คน จึงส่งผลกระทบต่องานในทุก ๆ ด้าน ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมา

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาไว้คือ ให้หมวดวิชาสำรวจข้อมูลร่วมกับฝ่ายแนะแนว จัดให้มีงานสารสนเทศขึ้นกับฝ่ายแผนงาน ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเก็บข้อมูลเช่น Computer พยายามลดภาระที่ไม่จำเป็นของครูลงเน้นที่การสอนเป็นสำคัญ ผูกอบรมครูให้สามารถสอนได้หลายวิชา ให้กลุ่มโรงเรียนหรือสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดจัดศูนย์สื่อ เพื่อให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้ใช้ร่วมกัน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดแผนการเรียนให้หลากหลายผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับที่กรมสามัญศึกษา (2527) กำหนดไว้ว่า ในการจัดแผนการเรียนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลบางประการคือความพร้อมของโรงเรียน ความต้องการของท้องถิ่น และความต้องการของนักเรียน

3. ปัญหาด้านการจัดตารางการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าปัญหาคือการจัดช่วงเวลาเรียนไม่เหมาะสมกับลักษณะวิชา,ไม่สามารถจัดตารางสอนซ่อมเสริม ให้ครบทุกรายวิชาได้,จะเห็นได้ว่าปัญหาสำคัญคือเรื่องเวลา (Time)ซึ่งเป็น ทรัพยากรการบริหารอีกประเภทหนึ่ง โดยแท้ที่จริงแล้วเวลาของโรงเรียนมีเท่าเทียมกัน แต่ข้อจำกัดทางทรัพยากรด้านอื่น ๆ เช่น คน(Man) เงิน (Money) การจัดการ (Management) จึงทำให้การใช้เวลาไม่เกิดประโยชน์สูงสุด หากพิจารณาที่สาเหตุของปัญหา พบว่า สาเหตุที่สำคัญคือ ครูต้องสอนหลายวิชา และต่างระดับชั้น รายวิชาเลือกมากเกินไปจัดลงตามความต้องการไม่ได้ ขาดการประสานงานระหว่างหมวดวิชา เวลาเรียนมีจำกัดไม่สามารถจัดเป็นคาบซ่อมเสริมได้ และ ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่สำคัญมาจากครูไม่พอ ประกอบกับหลักสูตรซึ่งบรรจุรายวิชาที่จำเป็นต้องเรียนไว้มาก ความยืดหยุ่นของหลักสูตรมีน้อย จึงทำให้ไม่สามารถจัดเวลาให้เหมาะสมกับลักษณะวิชา และจัดตารางสอนซ่อมเสริมให้ครบทุกรายวิชาได้

แนวทางในการแก้ปัญหาตามการเสนอของผู้ให้สัมภาษณ์คือ ให้คณะกรรมการ ฝ่ายวิชาการ กำหนดช่วงเวลาเรียนอย่างเหมาะสม เปิดรายวิชาเลือกให้เหมาะสม คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ ประสานงานระหว่างหมวดวิชา จัดเวลาสอนซ่อมเสริมนอกเวลาเรียนปกติ ใช้สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ และห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ต่อการสอนซ่อมเสริม สอดคล้องกับ กิตติมา ปรีดีคิด (2532) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ในการจัดตารางสอนควรมีการประชุมปรึกษาหารือกับหัวหน้าหมวดวิชา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพราะครูอาจารย์ผู้สอนย่อมทราบลักษณะวิชาของตนเป็นอย่างดี และจะได้ให้ความเห็นว่าวิชาใดควรจัดไว้ใน

ช่วงไหนจึงจะเหมาะสม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดตารางสอนซ่อมเสริม ไม่ควรกำหนดว่าเวลาใดให้สอนวิชาอะไร แต่กำหนดคาบสอนซ่อมเสริมไว้เพื่อให้ครู อาจารย์ ใช้สอนซ่อมเสริมได้ตามความจำเป็น และไม่จำเป็นต้องกำหนดให้สอนซ่อมเสริมทุกวิชาส่วนเรื่องการจัดคาบเวลาเรียนให้เหมาะสมกับลักษณะวิชานั้นมีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องพยายามจัดทำ เพราะการเรียนการสอนที่ได้ผลต้องจัดในเวลาที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความพร้อมทางร่างกาย จิตใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ปัญหาด้านการจัดครูเข้าสอน

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่า เป็นปัญหาคือไม่สามารถจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามวุฒิและประสบการณ์, ไม่สามารถเฉลี่ยคาบสอนให้ใกล้เคียงกัน การจัดครูเข้าสอนแทนครูที่ไม่ได้มาปฏิบัติราชการ, โรงเรียนไม่สามารถมอบหมายให้ครูจัดทำสื่อการสอนคือเอกสารการสอนเพื่อให้ครูที่เข้าสอนแทนได้, การตรวจสอบติดตามการสอนแทนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสาร ภูติ (2536) พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีปัญหาใกล้เคียงกัน คือ ครูอาจารย์ ต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ มาก ครูมีจำนวนน้อย แต่ทางโรงเรียนเปิดสอนรายวิชาต่าง ๆ มาก ขาดครูที่มีคุณวุฒิ ประสบการณ์ตรงตามความต้องการของโรงเรียน

สาเหตุของปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุไว้ คือ ครูขาดในบางหมวดวิชา แต่เกินในบางหมวดวิชา อัตราครูต่ำกว่าเกณฑ์ มีตำแหน่งว่างแต่ไม่มีครูมาบรรจุ ลักษณะรายวิชาแตกต่างกันไม่สามารถเฉลี่ยคาบสอนได้ ครูมีคาบสอนมากจึงจัดเข้าสอนแทนไม่ได้ ไม่มีการติดตามการสอนแทน ทำให้ครูขาดความรับผิดชอบ โรงเรียนไม่ได้กำหนดแนวทางหรือเกณฑ์ในการสอนแทน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัจจุบันการขาดแคลนครูในบางสาขาวิชาเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขในระดับชาติ โดยผลิตครูในสาขาที่ขาดแคลน ซึ่งโรงเรียนเกือบทุกโรงทั่วประเทศประสบปัญหาเช่นเดียวกัน โรงเรียนจึงควรยอมรับในสภาพปัญหาดังกล่าว และหาวิธีการลดความรุนแรงของปัญหภายในโรงเรียน โดยใช้เทคนิคการบริหารงานที่เหมาะสม

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาไว้ คือ จัดอบรมสัมมนา เพื่อให้ครูสอนได้หลายวิชา ใช้เทคโนโลยีช่วยสอน รายงานความขาดแคลนให้กรมฯ ทราบ ลดภาระที่ไม่จำเป็นต่องานวิชาการของครู จัดลูกจ้างชั่วคราว ใช้วิทยากรจากชุมชน มอบหมายให้มีผู้ติดตามการสอนแทน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้สามารถสอนได้หลายวิชา และสามารถปฏิบัติงานได้มากขึ้น เป็นแนวทางที่ช่วยลดปัญหาของโรงเรียนได้ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับกรมสามัญศึกษา (2536) ให้หลักในการจัดครูเข้าสอนไว้ว่า จัดครูคนเดียวให้สามารถสอนได้หลายวิชา และจัดครูฝ่ายสนับสนุนการสอนช่วยฝ่ายปฏิบัติการ และจัดคาบเรียนให้ตรงกัน ความพยายามที่จะให้ครูสอนได้หลายวิชา เป็น

ความสามารถของผู้บริหาร โรงเรียนและฝ่ายวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้วิธีเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน และใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาความดีความชอบประจำปีด้วย ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า ผู้ที่เป็นครู มีวิชาครูเป็นพื้นฐาน ฉะนั้นการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเนื้อหาวิชาใหม่ที่ใกล้เคียงกับความรู้เดิม เพื่อให้สามารถสอนได้หลายวิชา เป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้ไม่ยากนัก หากครูมีขวัญและกำลังใจที่ดี ส่วนแนวทางการแก้ปัญหาโดยนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้สอนแทนครูหรือใช้เป็นสื่อการสอน ก็จะช่วยลดภาระในการสอนได้มาก อีกทั้งช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนได้เร็วขึ้น

5. ปัญหาด้านการพัฒนาการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าเป็นปัญหาคือ - ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากฝ่ายบริหารให้ใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ และใช้นวัตกรรมทางการศึกษา, ขาดการนิเทศการสอนแบบต่าง ๆ และการสาธิตการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา, ขาดการควบคุมและติดตามการประเมินผลการสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้, ขาดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน ผู้ทำหน้าที่แนะแนวที่มีความรู้ ความสามารถทางการแนะแนวไม่เพียงพอ การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเพื่อประโยชน์ต่อการแนะแนวยังไม่ดีพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า (2534) พบว่า ปัญหาในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ได้แก่ปัญหาการขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติในการทำหน้าที่นิเทศการสอนให้แก่ครูได้อย่างสม่ำเสมอและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาตรี สกฤษบุญมา (2534) พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนไม่สามารถส่งเสริมให้ครูนำวิธีการสอนแบบต่าง ๆ หรือนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาได้เต็มที่ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ระบุสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ไว้คือ ครูเคยชินกับการสอนแบบเก่าจึงไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารหรือฝ่ายวิชาการให้ความสำคัญเกี่ยวกับวิธีการสอนและนวัตกรรมทางการศึกษาน้อยไป ไม่มีผู้มีความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบต่าง ๆ อยู่ในโรงเรียน ไม่มีการประสานงานขอวิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการกำหนดแผนและโครงการที่จะนิเทศการสอนแบบต่าง ๆ และสาธิตการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา ไม่มีระบบในการติดตาม ควบคุม การสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ ครูมีภาระหน้าที่มากไม่มีเวลาจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรกคือครูเคยชินกับการสอนแบบเก่า จึงไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า (2534) พบว่า ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร และประการที่สอง คือผู้บริหารหรือฝ่ายวิชาการให้ความสำคัญเกี่ยวกับวิธีการสอนและนวัตกรรมทางการศึกษาน้อยไป เป็นสาเหตุ 2 ประการที่ช่วยกันส่งเสริมทำให้การพัฒนาการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามนโยบายของหน่วยเหนือและหลักการ จุดหมายของหลักสูตรเท่าที่ควร หากมีการแก้ไขที่สาเหตุ 2 ประการดังกล่าว ก็จะ

ทำให้สาเหตุอื่น ๆ หมดไปได้ กล่าวคือ หากผู้บริหารหรือฝ่ายวิชาการ ให้ความสำคัญต่อวิธีการสอนแบบต่าง ๆ และนวัตกรรมทางการศึกษา หรือให้เน้นที่งานวิชาการเป็นหลัก ดังที่ มิลเลอร์ (Miller, 1965) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน และตามทัศนะของ ภิญโญ สาร (2526) ครูใหญ่เป็นผู้นำในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครู ให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการการสอน ก็เป็นที่เชื่อได้ว่าปัญหาต่าง ๆ จะหมดไป

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาไว้ คือ จัดนิเทศภายใน ฝึกลอบรม ศึกษาดูงาน เน้นให้นักเรียนเป็นหัวใจของการเรียนการสอน เชิญศึกษานิเทศก์มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ สอดคล้องสัมฤทธิ์ของนักเรียนอย่างเป็นปกติ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แนวทางต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำในการดำเนินการ จะทำให้เกิดผลดีในการแก้ปัญหา ดังที่ ชาลี มณีศรี (2521) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศการศึกษาว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญที่ผลักดันให้การนิเทศภายในบรรลุผล เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งมวลในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งถ้าผู้บริหารให้ความสนใจ เอาใจใส่ เป็นผู้นำครูในการกระตุ้น ชี้แนะครูด้วยตนเองแล้ว การพัฒนาการเรียนการสอนคงจะเกิดผลในที่สุด

6. ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน

จากการวิจัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าเป็นปัญหาคือ ครูไม่ได้จัดทำแผนการสอน, โรงเรียนไม่สามารถจัดวิทยากรท้องถิ่นมาช่วยสอนเฉพาะบางวิชาได้, โรงเรียนไม่สามารถใช้สถานประกอบการหรือสถานประกอบอาชีพอิสระเพื่อการเรียนการสอนได้, การบริการห้องสมุดยังไม่สามารถสนับสนุนการเรียนการสอนได้คือพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสาร ภูติ (2536) พบว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขาดการใช้แหล่งวิชาการในชุมชนมาใช้ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน , โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาในเรื่องขาดงบประมาณในการจัดหาหนังสือ เอกสาร ฯลฯ สำหรับศึกษาค้นคว้า และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาตรี สกุนบุญมา (2534) พบว่า โรงเรียนไม่สามารถจัดหาแหล่งวิทยากรหรือสถานประกอบการเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนบางรายวิชาได้

สาเหตุของปัญหาที่พบจากการวิจัยครั้งนี้คือ ครูมีงานสอนหลายวิชา ไม่สามารถจัดทำแผนได้ทัน ครูไม่เห็นประโยชน์ของแผนการสอน มีวิทยากรอยู่ในชุมชนแต่ขาดการประสานงาน ไม่มีสถานประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระอยู่ในชุมชนใกล้เคียง งบประมาณจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดไม่เพียงพอ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แผนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการสอนของครู การจัดทำแผนการสอนที่ดีย่อมเป็นการเตรียมการสอนที่ดีด้วย ทำให้ผู้สอนได้รู้ว่า ควรเตรียมสื่อ อุปกรณ์ หรือ

สถานประกอบการ หรือประกอบอาชีพอิสระ และอาจมีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาช่วยสอน ตลอดจนได้ประสานงานกับห้องสมุดเพื่อการจัดเตรียมหนังสือ ค้นคว้า ศึกษาเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนได้ ฉะนั้นสาเหตุของปัญหาที่สำคัญก็คือ ครูไม่ได้จัดทำแผนการสอน จึงทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา และเป็นที่ยกย่องว่า การที่ครูไม่ได้จัดทำแผนการสอนนั้น อาจเป็นเพราะฝ่ายบริหารไม่ดูแลเรื่องนี้อย่างจริงจัง ดังที่ จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า (2534) ได้วิจัยไว้ พบว่า ปัญหาในการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนได้แก่ ปัญหาการขาดวิธีดำเนินงานที่ดี ในการกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญ และสนใจที่จะทำแผนการสอน

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาไว้ คือ เน้นให้ครูเห็นความสำคัญของแผนการสอน และให้จัดทำแผนการสอนก่อนเปิดภาคเรียน กำหนดนโยบายห้องสมุดให้ชัดเจน และให้ความสำคัญอยู่ในระดับสูง เชิญวิทยากรจากชุมชนและจากสถานประกอบการมาให้ความรู้ในโรงเรียนเป็นครั้งคราว ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดทำแผนการสอน เป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์หาแนวทาง ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลซึ่งสอนในรายวิชาเดียวกันกับตน ต้องบังคับควบคุมการสอนให้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ แต่แผนการสอนเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงสุดให้การบริหารการเรียนการสอนได้ผลดี ฝ่ายบริหารจึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดให้ครูทุกคน ต้องจัดทำแผนการสอน และฝ่ายบริหารต้องสร้างแรงจูงใจ พร้อมกับการอำนวยความสะดวกในด้านอุปกรณ์ และจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูด้วย

7. ปัญหาด้านการพัฒนาครูทางด้านวิชาการ

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่า ปัญหาคือ ขาดการนิเทศภายใน, การจัดหาเอกสารเสริมความรู้ทางวิชาการยังไม่เพียงพอ, การจัดหรือส่งครูไปฝึกอบรมทางวิชาการไม่สม่ำเสมอ, การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูค้นคว้าวิจัยและผลิตเอกสารทางวิชาการ, การส่งเสริมให้ครูไปศึกษาต่อหรือดูงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสาร ภูติ (2536) พบว่า โรงเรียนส่วนมากจะขาดการวางแผนปฏิบัติการนิเทศงานวิชาการอย่างเป็นระบบ ขาดบุคลากรที่มีความสามารถ ขาดความร่วมมือและการยอมรับจากครูผู้สอนในการดำเนินงานนิเทศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาตรี สกฤตบุญมา (2534) พบว่า โรงเรียนไม่สามารถส่งเสริมให้ครูผลิตเอกสารทางวิชาการและค้นคว้าวิจัยได้

สาเหตุของปัญหาต่าง ๆ จากการวิจัยพบว่า สาเหตุที่สำคัญคือ ไม่มีผู้มีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ไม่มีแหล่งเอกสารเสริมความรู้ทางวิชาการอยู่ในท้องถิ่น ไม่มีงบประมาณสนับสนุนการฝึกอบรม

จากการวิจัยพบว่า แนวทางในการแก้ปัญหาคือ จัดระบบการนิเทศภายใน ผู้บริหารควรร่วมการนิเทศด้วย กำหนดแผนปฏิบัติการให้ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง จัดพาครูไปศึกษาดูงาน จัดงบประมาณสนับสนุนการฝึกอบรม และจัดฝึกอบรมภายในโรงเรียน

ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาครูทางด้านวิชาการที่ควรทำเป็นอันดับแรกคือ การจัดให้มีการนิเทศภายใน โดยให้มีการนิเทศกันเองภายในหมวดวิชา ทั้งนี้เพราะ ครูในหมวดวิชาเดียวกัน มีความใกล้ชิด และรู้จักในอุปนิสัยของกันและกันได้ดี ย่อมช่วยให้การนิเทศเป็นไปแบบเป็นกันเอง แต่อาจมีปัญหาด้านความร่วมมือและการยอมรับจากครูผู้สอน ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำความเข้าใจกับครูต่อมา การนิเทศไม่ใช่การสอน แต่เป็นการช่วยเหลือให้รู้จักคิดค้นและหาวิธีทำงานด้วยตนเอง เชื่อมั่นในความสำเร็จ ความสามารถของตนเอง มีความคุ้นเคยกับแหล่งวิชาการ และสามารถนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (บุญมี เณรยอค, 2530) สำหรับแนวทางแก้ปัญหาส่งครูไปฝึกอบรมสัมมนานั้น ควรทำในเรื่องที่จำเป็น และเกิดประโยชน์โดยตรงต่อการเรียนการสอน เพราะการส่งครูไปฝึกอบรมต้องใช้งบประมาณค่อนข้างมาก

8. ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าปัญหาคือ โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมให้หลากหลาย ทั้งกิจกรรมตามระเบียบและกิจกรรมอิสระ กิจกรรมที่โรงเรียนจัดไม่ตรงกับความสนใจของนักเรียน โดยมีสาเหตุที่สำคัญคือ ครูไม่พอ ไม่มีสถานที่และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม ครูขาดทักษะและความรู้ในการจัดกิจกรรม ไม่มีการวางแผนการจัดกิจกรรม นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า (2534) พบว่า ปัญหาในการบริหารงานวิชาการด้านงานกิจกรรมนักเรียน คือ ครูขาดความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับหน้าที่ และสอดคล้องกับการวิจัยของประสาร ภูติ (2536) พบว่า กิจกรรมนักเรียน ขาดสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม

แนวทางในการแก้ปัญหาที่ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอไว้คือ จัดกิจกรรมเป็นกลุ่มร่วมกับโรงเรียนใกล้เคียง เลือกจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับสถานที่และอุปกรณ์ เชิญวิทยากรมาร่วมจัดกิจกรรม ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดกิจกรรมนักเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียน ในด้านบุคลิกภาพ กิจกรรมนักเรียนเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางมาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมนักเรียนจำเป็นต้องมีกรอบที่ชัดเจน ซึ่งกรมสามัญศึกษา (2527) ให้แนวทางไว้ว่า ในการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร และสนองความสนใจของนักเรียน ดังนั้นควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมและผู้บริหารควรให้แม่ข่ายที่แผนงานทวิศ เหวงแก้ว โนงะแก้ว

ที่รับผิดชอบ ผ่านการอนุมัติของผู้บริหารทุกครั้ง จะช่วยให้การบริหารงานด้านกิจกรรมนักเรียนมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9. ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียน

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าปัญหาคือ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนยังไม่ชัดเจน, การวิเคราะห์ข้อสอบและการจัดทำคลังข้อสอบ, การวิเคราะห์ผลการสอบของนักเรียนเพื่อหาข้อบกพร่องของการเรียนการสอนและการสอบ, การกำกับ ติดตามประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชา สาเหตุของปัญหาต่าง ๆ คือ เจ้าหน้าที่วัดผลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่วัดผลยังขาดประสบการณ์ในการทำงาน ครูมีงานสอนหลายรายวิชาจึงไม่มีเวลาวิเคราะห์ข้อสอบ ครูไม่มีความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ข้อสอบ โรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อสอบไว้อย่างชัดเจน ฝ่ายวิชาการและเจ้าหน้าที่วัดผลไม่ได้เอาใจใส่อย่างจริงจัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า (2534) พบว่าปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนที่จะให้คำแนะนำแก่ครู และขาดการติดตาม และตรวจตราการประเมินผลการเรียน ให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชา และสอดคล้องกับการวิจัยของ ชาตรี สกฤษบุญมา (2534) พบว่าโรงเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ข้อสอบ และจัดทำธนาคารข้อสอบขึ้นในโรงเรียนได้

จากการสัมภาษณ์พบว่า แนวทางในการแก้ปัญหาคือ จัดหาเอกสาร คู่มือให้ศึกษา ฝ่ายวิชาการต้องทำหน้าที่ตรวจสอบ คู่มือ สม่าเสมอ จัดหาเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อสอบ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดร่วมกับกลุ่มโรงเรียน ควรกำหนดให้ทุกโรงเรียนดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบ และจัดทำธนาคารข้อสอบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนจำเป็นต้องจัดประชุมชี้แจงหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติแก่ครูอาจารย์ ให้เข้าใจตรงกัน และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลไว้ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้โรงเรียนควรเชิญศึกษานิเทศก์มาให้ความรู้ และฝึกทักษะการออกข้อสอบ และวิเคราะห์ข้อสอบ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องกำหนดเป็นนโยบายไว้ชัดเจนว่าจะให้ครูจัดทำข้อสอบมาตรฐานไว้ใช้ในโรงเรียนและผู้บริหารต้องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด

10. ปัญหาด้านงานทะเบียนวัดผล

จากการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าปัญหาคือ หลักฐานงานทะเบียนไม่เป็นปัจจุบัน โดยระบุว่าสาเหตุที่สำคัญคือ ขาดเจ้าหน้าที่ทะเบียนวัดผลที่

รับผิดชอบโดยตรง และเจ้าหน้าที่ทะเบียนมีงานสอนมาก จึงทำไม่ทัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า งานทะเบียนวัดผลเป็นงานที่ให้บริการทางด้านวิชาการแก่นักเรียน ในด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร จึงมีความสำคัญ จำเป็นจะต้องจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่งครูทะเบียน วัดผลโดยตรง ต้องจัดครูสอนมาช่วยงานทะเบียน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาล่าช้าดังกล่าว แนวทางการแก้ปัญหาจากผู้ให้สัมภาษณ์คือ ให้ใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ ให้คณะกรรมการติดตามการปฏิบัติงานทะเบียนวัดผล ผู้วิจัยมีความเห็นว่า งานทะเบียนวัดผล มีลักษณะงานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ และต้องรับผิดชอบตรงต่อเวลาเป็นสำคัญ ปริมาณงานมีมาก ฉะนั้นการแก้ปัญหาจำเป็นต้องสรรหาคน ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงาน และควรใช้บุคลากรจำนวนมากพอที่จะทำงานได้ โดยอาจจัดให้รับผิดชอบระดับชั้นละ 1 คน โดยมีหัวหน้างานเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบทั่วไป ควรนำคอมพิวเตอร์มาใช้เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติต่าง ๆ ไว้ให้สะดวกต่อการตรวจสอบค้นคว้าด้วย

11. ปัญหาด้านการประเมินผลงานวิชาการ

จากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าปัญหาคือ การประเมินผลงานวิชาการไม่เป็นไปโดยสม่ำเสมอ โดยระบุว่าสาเหตุที่สำคัญคือ ไม่ได้กำหนดการประเมินไว้อย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบ ไม่ได้จัดทำเครื่องมือ แบบฟอร์ม สำหรับการประเมิน ขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจังจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แนวทางแก้ปัญหาคือ ให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด กำหนดให้มีการส่งผลการประเมินทุกภาคเรียน ให้คณะกรรมการวิชาการ กำหนดรูปแบบการประเมินไว้ให้ชัดเจน และจัดทำเครื่องมือการประเมินไว้ให้สะดวกต่อการใช้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การประเมินผลงานวิชาการ ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างดี เกี่ยวกับงานที่จะต้องประเมิน ซึ่งอาจต้องเข้ารับการอบรมในเรื่องของการประเมินโครงการด้วย และสิ่งสำคัญหลังการประเมินผลคือ จะต้องวิเคราะห์ผลและนำผลมาใช้ เพื่อปรับปรุงแผนงานและโครงการในปีต่อไป ดังที่พนัส หันนาสินทร์ (2524) ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า การประเมินผลงานวิชาการนั้น แม้โรงเรียนจะมอบหมายให้ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้ดำเนินการก็ตาม ผู้บริหารและครูก็ควรต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานที่ประเมินพอสมควร โดยเฉพาะผู้บริหารควรมีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับงานที่ต้องประเมิน และสามารถถ่ายทอดให้ครูอาจารย์เข้าใจวิธีประเมินผลงานวิชาการ เพื่อให้งานวิชาการได้บรรลุตามเป้าหมาย นอกจากนี้ ผู้บริหารควรเข้ารับการอบรม หรือศึกษาเทคนิค และวิธีการประเมินงานใหม่ ๆ แล้วนำมาพิจารณา ปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนในการทำงานของครูและผู้บริหารเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการทั้ง 11 งาน ปัญหาที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ด้านการจัดครูเข้าสอน ปัญหาคือ ขาดการจัดครูเข้าสอนแทนครูที่ไม่ได้มาปฏิบัติราชการ
ด้านการจัดแผนการเรียน ปัญหาคือ ครูไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนตามแผน
ด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหาคือ ครูไม่ได้จัดทำแผนการสอน

ด้านการพัฒนาครูทางด้านวิชาการ ปัญหาคือ ขาดการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูค้นคว้าวิจัย และผลิตเอกสารทางวิชาการ

ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ปัญหาคือ ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากฝ่ายบริหารให้ใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ และนวัตกรรมทางการศึกษา

ด้านการจัดตารางการเรียนการสอน ปัญหาคือ การจัดช่วงเวลาเรียนไม่เหมาะสมกับลักษณะวิชา

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ปัญหาคือ ขาดการวิเคราะห์ข้อสอบและจัดทำคลังข้อสอบ

จึงขอเสนอแนะสำหรับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

1. โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรครูให้สามารถสอนได้หลายวิชา พร้อมทั้งสร้างขวัญกำลังใจ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ โดยการทำผลงานทางวิชาการ
2. โรงเรียนควรประสานงานกับชุมชนในการแก้ปัญหาความขาดแคลนด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน
3. โรงเรียนควรยึดถืองานวิชาการเป็นหลัก และจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

1. ควรเน้นให้ความสำคัญแก่งานวิชาการเป็นหลัก โดยร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียน จัดฝึกอบรมครู จัดกิจกรรมทางด้านวิชาการ จัดตั้งศูนย์สื่ออุปกรณ์ จัดประกวดผลงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2. ควรจัดให้มีคณะกรรมการประเมินผลงาน ด้านวิชาการของโรงเรียนอย่างเป็นทางการเป็นปกติ จัดให้มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งจังหวัดปีละ 1 ครั้ง
3. ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ควรร่วมกับศึกษานิเทศจังหวัด ออกเยี่ยมเยียนนิเทศ ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมสามัญศึกษา

1. ควรพิจารณาหาทางช่วยเหลือ โรงเรียนด้านอัตราค่าจ้าง และเงินงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดซื้ออุปกรณ์การศึกษา
2. จัดประชุมชี้แจงนโยบาย และให้ผู้ตรวจราชการ ไปติดตามงานอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีสาเหตุที่สำคัญมาจาก ครูไม่พอในการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยครุมีภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัตินอกเหนือจากการสอนอีกมาก จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนด้วย จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. ควรศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีครูต่ำกว่าเกณฑ์ ก.ศ.
2. ควรศึกษาประเภทและปริมาณภารกิจของครูที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย